

מראי מקומות- שבועות מ"ג

מלא קאמר, הר"ז חשיב דבר מסויים מצד הטוען. ור"ב ס"ל דילפי' דבעינן משקל מהא דכתיב כי הוא זה, וזהו ב' הודאה כתיב, ולכן צריך להיות דבר ידוע בין בתביעה ובין בהודאה.

(ג) א"ל רבא אי הכי אדתני סיפא וכו'- הק' הריטב"א בשם הרמב"ן, למה צריך להק' כן, הרי יכול להוכיח בפשוטו, דהא הסיפא ע"כ מיירי בבית זה, דאם הוא בבית סתם, א"כ לא ידיעה טענת' דחד מינייהו, דאם אין הבית ידוע, גם הזיו והחלון אינם ידועים, וא"כ ע"כ סיפא מיירי בבית זה. וא"כ, לכאור' פשוט דגם הרישא מיירי בבית זה, דלא כאביי. וכ' הרמב"ן דהי' יכול להק' כן, אבל סבר דקו' זו שהק' פשיטא טפי. אולם הביא מהרמ"ה דסיפא שפיר מיירי בבית סתם, וכיון שזה תובעו בלשון מדה, בהכי סגי, אע"פ שאין זה ידוע ממש לב"ד [ולכאור' לפי מש"כ הריטב"א שהבאנו לעיל, פשוט הוא דלרבא אי"ז נחשב ידוע, דהא צריך להיות ידוע מדתו לב"ד, אבל כיון דעכשיו הגמ' רוצה להק' לאביי, א"כ שפיר יש לדון דאולי לאביי זה נחשב ידוע, וא"כ לא יהי' יכול להק' כן, וצ"ע].

(ד) כללו של דבר לאתויי מאי, לאו לאתויי בית זה מלא- הק' הרשב"א, למה צריך להק' מהרבותא דכללו של דבר, הרי בברייתא אי' בפירוש עד שיטענו בדבר שבמדה ויודה לו בדבר שבמדה. ותי' דאי מגופא דברייתא, יכולין לומר דגם זה נקרא דבר שבמדה, דהא קא תבע מיני' בית ידוע ואנו רואין כמה יש בו עכשיו והוא מודה לו בו, וא"כ י"ל דזה נחשב ידוע, ולפיכך לא אפשר למידק אלא מסיפא, מכללו של דבר, דבא למעוטי אפי' בית זה, עד שיאמר לו בפירוש דבר שבמדה.

(ה) ומ"ש מנורה גדולה ומנורה קטנה, מה שטענו לא הודה לו, וכו'- הק' הרש"ש, דלמא לעולם הברייתא ס"ל כר' גמליאל, דטענו חטין והודה לו בשעורים חייב, אלא טעמא משום דבעינן דבר שבמדה. ותי' דהש"ס סובר מדהקדים ברישא אין לך בידי פטור, דכופר הכל, א"כ ע"כ טעמא דמנורה הוא ג"כ משום דכופר הכל, וכמו דטענו חטין והודה לו בשעורין פטור משום דכופר הכל,

(א) ש"ח אינו נשבע, מנה"מ... יצאו שטרות, וכו'- הק' הקצות (רצ"א, ה'), למה צריך מיעוט בשטרות, תיפוק לי' דאין שייך במציאות דיני שמירה בשטרות, שהרי השומר צריך לעשות מעשה משיכה כדי להעשות שומר, וזהו רק היכא דמשיכה מהני, אבל בשטרות, דאין משיכה מהני, ורק כתיבה ומסירה, א"כ לכאור' אין שייך שיעשה שומר עליהם. וכ' דאולי הוי כמו שטר של הפקר, דיכול לקנות אפי' בלא כתיבה כיון דבזה אין שייך כתיבה, וא"כ אולי ה"ה בקנין שומרים כן, והניח בצ"ע [ק"ק, למה אין שייך שיכתוב שמוסרו לשומר, וצ"ע].

וע' במעיני החכמה בב"מ (נז:): דכיון דמשיכה דשומרין אינו לקנותו לגמרי, דהא עדיין יכול הבעלים להקדישו ולמוכרו, א"כ לקנין זה של שומרים שפיר מהני משיכה (וכע"ז כ' הנתיבות [שם, י"ב], ע"ש). וכ"כ לענין גניבה, דהא לכאור' ג"כ ק', למה צריך קרא למעוטי שטרות מכפל, תיפוק לי' דאין שייך קניני גניבה, שהרי צריך כתיבה ומסירה. ותי' דכיון דכל החיוב של הגנב הוא רק כדי להתחייב באונסין, א"כ שפיר יכול לקנות ע"י משיכה.

(ב) אבל אמר בית זה מלא ידיעה טענת' פרש"י, דכיון דאמר לי' בית זה מלא וזה מחזירה לו חסירה, נראה חסרונה והרי הוא כזה אומר עד החלון וזה אומר עד הזיו. וע' בריטב"א שהביא מרש"י דאפי' טענת הנתבע חשיב ידיעה, וחשיבה דבר שבמדה, ואע"ג דהשתא בב"ד לא ידיעה, כשנלך לבית הזה ונראה מה שיש שם, ידיעה בין כפירה ובין הודאה דנתבע, וסבר אביי דבהכי סגי לן. אבל רבא דפריך עלי' סבר דבעינן ידיעה השתא בב"ד. ולכאור' יצא מדברי הריטב"א דאין המח' אביי ורבא אם בעינן דבר מסויים בין לתובע ובין להנתבע, דכ"ע מודו דצריך להיות טענת התובע והודאת הנתבע דבר מסויים, אלא המח' הוא מה נחשב ידיעה טענת'. אבל החתם סופר (מ. ד"ה בית) פי' דנח' בקראי, דאביי סבר דילפי' מקרא דשלמה או כסף, וזהו ב' טוען כתיב, ולכן אין צריך אלא שיהי' טענת הטוען דבר מסויים, וכיון דבית

(ח) **שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון-פרש"י בב"מ (לד:),** ויפסלנו לעדות ולשבועה. והק' תוס' שם, וכי עבדין תקנתא לרמאי, אדרבה, ידקדק יותר לישבע באמת כיון שיודע שיפסלנו המלוה, ע"ש מה שפי' באו"א. וכ' הריטב"א (שם) ליישב דעת רש"י, דאי"ז נחשב תקנה לרמאי, דדלמא האי דלא קים לי' כ"כ בשו"י, היינו משום שלא הי' אצלו לזמן מרובה, ולכן אמר טפי משווי' בדדמי.

(ט) **אמר שמואל, האי מאן דאזופי' אלפא זוזי לחברי' ומשכן לי' קתא דמגלא, אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי-פרש"י,** דסבר וקביל. והביא הפני יהושע בב"מ (פב. ד"ה דאמר שמואל) מה שהוסיף רש"י שם, דסבר וקביל בתורת משכון, וכל זמן דלא מהדר לי' לא לגבי, והק' הפנ"י, אטו בשופטני עסקינן, ומהכ"ת נאמר דסבר וקביל לגוביינא קתא דמגלא בעלמא באלפא זוזי. והביא מהירושלמי אהא דתנן דהמלוה על המשכון אינו משמט, ופי' הירו' דהיינו אפי' אם המשכון הוא מחט על חוב גדול אינו משמט, מדכתי' ואשר יהי' לך את אחיך תשמט ידיך, פרט למה שיש לאחיך תחת ידך. וא"כ, אפשר דשמואל יליף מיתורא דהאי קרא דע"כ לא מיירי בדשוי, דאי בדשוי, משמע לי' לשמואל דלא איצטריך קרא, דמסברא מלתא דפשיטא היא דלא משמט, דלא קרינן בי' לא יגוש. וא"כ, לפי זה א"ש למה אבד אלפא זוזי, דנמצא דנתחדש בקרא דהמשכון הוא על כל ההלואה (דלא כרש"י, דכ' דמסברא הוא), וממילא אם אבד הקתא אבד אלפא זוזי. וכ' הפני יהושע דלפי זה גם אם אבד המלוה המשכון באונס, ג"כ אבד כל המשכון, דהא סכ"ס ההלואה תלוי בהמשכון. וזהו דלא כהריטב"א כאן, דכ' דהיכא דנאבד באונס עדיין יש להמלוה כח לגבות החוב.

(י) **המלוה את חבריו על המשכון ואבד המשכון... אבל המלוה אלף זוז בשטר, וכו'-פרש"י בב"מ (פא:),** דס"ל לר"א דהיכא דהלוהו על המשכון, לא נטל המשכון לגוביינא, אלא להיות בטוח במעותיו שלא יוכל לכפור, והו"ל ש"ח עליה. אבל היכא דהלוהו על השטר, אז ודאי המשכון

וא"כ אין הטעם משום דבעינן דבר שבמדה. וסיים דעפ"ז מיושב מה שגמגמו בזה, ולכאור' כוונתו ליישב בזה קו' רעק"א בגלה"ש, דלמה הקדים הגמ' "ומ"ש וכו'", הו"ל להק' מיד על מנורה בת י' וכו', דהא מה שטוען לו לא הודה, וכו'. וע"ז י"ל דמעיקרא הי' יכול ליישב דמתני' ר"ג היא, דס"ל דאי"צ הודאה ממין הטענה, ולכן חייב בכה"ג, וכל החילוק בין רישא לסיפא הוא אם דבר שבמנין הוא או לא. וע"ז הקדים להוכיח דיש פטור של אינו ממין הטענה, ולכן שפיר יש להק' על הסיפא, למה חייב.

(ו) **המלוה את חבריו על המשכון ואבד המשכון-פי' הריטב"א,** דהמלוה חייב בתשלומין כדין שומר שכר, וכדתנן בב"מ (פ:). ונקט אבד וה"ה נגנב, רק דאבד הוא שכיח טפי, או משום דאתא אבד מדרשה, וחביבא טפי.

(ז) **א"ל סלע הליתיתך עליו ושקל הי' שוה, וכו', חייב-הק' הריטב"א בשם הרמב"ן,** הא כל זמן שהמשכון הוא אצל המלוה, אין הלוה חייב לו כלום. וא"כ, אם המלוה אומר דהמשכון נאבד ממנו, א"כ כל זמן דלא נשבע הרי לכאור' הלוה יכול לומר דהמשכון עדיין אצלו, וא"כ אין חייב לו כלום, ולמה חייב הלוה לישבע משום מודה במקצת. ותי' דאע"ג דאינו חייב בפועל מה שהודה עד שיחזיר לו המשכון או עד שנשבע עליו, כיון דסוף סוף מודה הוא שחייב לו לכשישבע, וזה נאמן בשבועה, א"כ משום חסרון בשבועה דעדיין לא נשבע, לא נפיק מדין מודה במקצת. אולם ע' בר"ן (כד: בדפי הרי"ף) שהביא דברי הרמב"ן והק' עליו, הא אם אינו חייב עד שישבע המלוה, א"כ מה שהודה אינו הודאה על ממון, אלא על דבר הגורם לממון, ובהודאה על דבר הגורם לממון פטור. ואפי' אם אח"כ ישבע המלוה, הא כיון דבשעת הודאתו הי' פטור, ולא נחשב מודה במקצת, גם אח"כ אינו נעשה למודה במקצת להתחייב. והר"ן פליג על כל הנחת הקו', וס"ל דאף קודם שהמלוה מחזיר המשכון להלוה, מ"מ יש על הלוה חייב לשלם חובו. וע' באבי עזרי (מלוה י"ג, ד') שהאריך בביאור מח' הרמב"ן והר"ן.

לגוביינא שקל, כיון שיש כאן שטר, ומשום
השטר אינו יכול לכפור, וגם יש לו שעבוד
קרקעות בסתם שטר. והק' בתוס' ר' פרץ שם,
אם המשכון לאו לגוביינא נקט, אלא להיות
בטוח במעותיו, א"כ למה הוי הדין דמלוה
על המשכון אין שביעית משמט, ולא מצינו
בשום מקום דפליג ר"א בדין זה. ועוד, איזה
סברא היא זו, דכיון דנקטי' לגוביינא,
דממילא יהי' עלי' שומר שכר. ועוד, למה
טרח הגמ' למצוא טעם לר"ע, לימא
בפשיטות, דס"ל דמשכון לגוביינא נקטי'.
ולכך פי' דגם ר"א ס"ל דמשכון לגוביינא
נקטי', ומ"מ ס"ל דהוי ש"ח, ומה דס"ל לר"ע
דש"ש הוא, לאו משום דס"ל דלגוביינא
נקטי', אלא משום טעמא דמפרש לקמן, או
כשמואל או כר' יצחק.